

Значај међународног права у супротстављању тероризму

УДК: 343.341 : 341.018
327.88 : 341.123
343.85 : 341.41/.46

Проф. др Радослав Гађиновић*, научни саветник

*Међународна антитерористичка правна акта су покушај Уједињених нација да инкриминишу терористичке активности ради глобалне антитерористичке борбе. Међутим, аутор сматра да та документа нису у потпуности допринела супротстављању терористичким активностима, због тога што државе постају препрека за њихову имплементацију, чиме се смањује ефикасност антитерористичких активности. Дакле, у расправи о тероризму, треба узимати у обзир чињеницу да међународно право одређује релативно кохерентан правни оквир за међународну акцију у борби против највеће пошасте овог времена, па је тероризам, посебан правни појам (*delictum sui generis*), а његова историја је тесно повезана са историјом политичког деликта. Основна права човека спадају у тзв. императивна правила међународног права (*ius cogens*) која аутоматски обавезује све државе. Међутим, без толеранције и правде све кодификације људских права остају забележене у историји као илузије, а међународна правна акта – као неуспели покушај. Иако се тероризам у међународном праву третира као насиље физичких лица (*natural persons*) која делују индивидуално или у групама, аутор сматра да и државе могу да буду одговорне за терористичке акције појединаца ако их активно помажу или толеришу њихове активности. Према томе, државе носе главну одговорност за то што међународна правна антитерористичка документа до сада нису адекватно примењивана у пракси. Стога је аутор покушао да још једном скрене пажњу међународне и домаће јавности на значај антитерористичких правних докумената уз упозорење да је бесмислено доношење разних докумената која се не поштују у пракси.*

Кључне речи: међународноправна документа, резолуција, конвенција, тероризам, терористичка активност.

* Аутор је научни саветник, шеф катедре за безбедност на Академији за дипломатију и безбедност.

Савремени тероризам, као један од видова политичког насиља, постао је најзначајнији изазов како за државу и њене органе заштите, тако и за Уједињене нације. Терористичке активности су у 20. веку биле енигма и велики проблем за међународни систем безбедности, али ће бити још већи проблем у 21. веку, па је сваки помак у изналажењу метода и садржаја тероризма значајан напредак ка стварању претпоставки за успешно супротстављање том виду насиља. Значи, неопходна је интензивна припрема држава, на основу комплементарне теорије и праксе, у препознавању и супротстављању све опаснијем насиљу. Проучавањем те врсте насиља долази се до спознаје да је тероризам био проблем 20. века и да су се, из различитих разлога, потхрањивали човекова индивидуализација и отуђеност, национални сукоби, тензије, злоупотребе власти и нефункционисање правних држава.

Политички став да циљ оправдава средство обележио је целокупну историју, са ужасним последицама за човечанство. Нажалост, тај принцип није нестао, нити се променила његова суштина, већ само форме и модалитети испољавања. Дакле, његова антихумана суштина и даље је усмерена против основних људских права и грађанских слобода зато што је човек сведен на објекат и употребљен за остваривање политичког циља.

Изгледа да је садашња политичка мисао, са недоследним хуманизмом који јој је својствен, само потврда да је атак на човека готово универзална стварност. Јер сада, пошто је човек убио бога, треба убити човека.¹ Али, да иронија буде већа, то се дешава у ери у којој респектабилни политички фактори у свету инсистирају на правима човека. Дакле, суштинска активност земаља понаособ, и Уједињених нација уопште, треба да буде, усмерена на афирмацију идеје о човековим правима и слободама, а политичка култура се мора препородити тако да се активности спроводе у складу с цивилизацијским нормама, што значи одбацавање насилне борбе за власт (репресије, завере, терор и тероризам).

Терористичке активности су веома сложене и још увек нису довољно разјашњене, нарочито када је реч о њиховим носиоцима и разлозима за извођење. Због тога је успешно супротстављање терористичким активностима условљено бројним околностима и изискује одмереност, стрпљење, озбиљан научноистраживачки рад и врхунску организацију заштите и контроле како би се на време уочили циљеви и методе деловања савременог тероризма. У доношењу веома значајних правних аката у борби против међународног тероризма УН још увек су на почетку јер нису никада до краја спроведена.

¹ Mikel Dufrenne, *За човека*, „Нолит“, Београд, 1972, стр. 340.

Уједињене нације су у 20. веку донеле бројна међународна документа (конвенције, резолуције..) за супротстављање међународном тероризму. Још на Трећој међународној конференцији у Бриселу, 1930. године, и у оквиру Пете комисије изучаван је деликт назван *тероризам*.² Под тим појмом је тада наведена серија различитих злочина, као што су изазивање опште опасности за живот, здравље и имовину људи. Следеће године, на Четвртој конференцији у Паризу, наглашено³ је да ће се свако ко у терорисању становништва или против неког лица или његове имовине употреби бомбе, мине, експлозивне направе, пожар, ватрено оружје или друге разорне направе, или ко буде изазвао или покушао да изазове, да шири епидемију, сточну заразу или слично зло, или ко прекине или покуша да прекине јавну службу или њено обављање, који су од опште користи, казнити за кривично дело тероризма.

После атентата на Југословенског краља Александра I и *Luisa Borthona* министра спољних послова тадашње Француске у Марсељу 9. октобра 1934, међународне антитерористичке активности су интензивирани. Марсељски атентат је био повод да се приступи изради међународне конвенције о тероризму у Друштву народа. На заседању Савета Друштва народа, 10. октобра 1934, донета је резолуција⁴ којом је осуђен атентат у Марсељу, а потом је наглашена обавеза држава да на својој територији не потпомажу и не толеришу никакве терористичке активности. Савет је у својој резолуцији саопштио да оснива комитет стручњака од 11 чланова који би требало да израде преднацрт међународне конвенције о сузбијању тероризма. Тај комитет се први пут састао у мају 1935, а затим у јануару 1936. године.

Савет Друштва народа је 10. октобра 1936. године⁵ донео резолуцију у којој је наглашено да је свака држава дужна да се уздржи од било каквог ушлитања у политички живот друге државе. Охрабрен том резолуцијом, Комитет стручњака је редиговао текстове два преднацрта у априлу 1937, а Савет Друштва народа, резолуцијом од 27. маја 1937, сазвао је међународну конференцију за 1. новембар 1937. у Женеви. Међународној конференцији посвећеној тероризму, одржаној од 1. до 16. новембра 1937. у Женеви, присуствовало је 35 држава. На њој су усвојене, 16. новембра 1937, две конвенције на потпис. Прву, којом је осуђен тероризам, потписале су 24 државе, а другу конвенцију, о формирању међународног кривичног суда за суђење починиоци-

² *Actes de la III me Conference pour l' Unification du Droit penal*, Sirey, Paris, 1933.

³ *Actes de la IV me Conference pour l' Unification du droit penal*, Sirey, Paris, 1933.

⁴ *K. S.Chandan, Le terrorisme devant la Societe des Nations, Paris, 1935, p. 405.*

⁵ *Исто.*

ма терористичких активности потписао је 13 држава.⁶ Међутим, те конвенције нису никада ступиле на снагу јер нису никада ратификоване. Претпоставља се да до ратификације није дошло због тога што појам *тероризам* у њима није прецизно одређен, али и због догађаја који су претходили отпочињању Другог светског рата и скренули пању држава са борбе против тероризма.

Одмах након Другог светског рата ОУН приступила је разматрању проблема везаних за међународни тероризам, испуњавајући задатак који јој је Генерална скупштина ОУН поставила 1947. године, а Комисија за међународно право приступила је изради Нацрта кодекса злочина против мира и безбедности човечанства. После интензивирања тероризма у земљама западне Европе, крајем шездесетих година 20. века, нарочито после масакра израелских спортиста на Олимпијским играма у Минхену 1972. године, у ОУН обновљена је активност у вези са формирањем међународних правних инструмената за сузбијање тероризма.

Конвенција о кривичним делима и неким другим актима извршеним у ваздухопловима донета у Токију, 14. септембра 1963, ступила је на снагу 1969, а до краја 1986. године ратификовало је 127 држава, међу којима и Југославија. Том конвенцијом се нормативно уређује део инкриминација које се јављају поводом извођења кривичних дела у ваздушном простору без обзира на то против кога су усмерена. Нити се не наводе појмови кривичних дела, већ се употребљава општа формулација која указује на кривична дела предвиђена законима држава уговорница (чл. 1). У чл. 2. те конвенције наглашено је да се „ни једна одредба ове конвенције не може се тумачити тако да допушта или прописује примену било које мере у случају кривичних дела предвиђених законима политичке природе или заснованим на расној или верској дискриминацији“.

Конвенција о сузбијању незаконите отмице ваздухоплова, која је донета у Хагу 16. децембра 1970, ступила је на снагу 1971, а до краја 1986. године ратификовало је 121 држава, међу којима и Југославија. У Преамбули те конвенције утврђено је да „незаконити акти заплене или вршења контроле над ваздухопловом у лету излажу опасности безбедност особа и добара, озбиљно ометају коришћење ваздушних услуга и подривају поверење народа читавог света у безбедност цивилног ваздухопловства“. Због свега тога, сматра се да је „неодложно предвидети одговарајуће мере у погледу кажњавања“ таквог понашања. У наредним одредбама Конвенције дефинисано је кривично дело отмице ваздухоплова као деликт међународног права (*delictum iure gentium*), уз обавезу држава уговорница да га спречавају строгим казнама. Истовремено, то дело је подвргнуто универзалном принципу

⁶ Душан Јаковљевић, *Теоризам с гледишта кривичног права*, „Службени лист“, Београд, 1997, године, стр. 73.

јурисдикције и у вези с њим се може применити екстрадиција⁷, а у чл. 1. те конвенције наводи се да кривично дело чини „свако лице које у ваздухоплову у лету, незаконито и насилно или претњом насиља, заплени ваздухоплов или врши контролу над њим“.

Америчка конвенција о тероризму, донета у Вашингтону 2. фебруара 1971, односи се на решавање и кажњавање аката тероризма који се испољавају у форми злочина против лица која имају међународни значај и као изнуда у вези с тим – (такви акти повлаче међународне реперкусије), а *Конвенција о сузбијању незаконитих аката против безбедности цивилног ваздухопловства* донета је у Монреалу 23. септембра 1971. године. На снагу је ступила 1973, а до краја 1986. године ратификовало је 119 држава, међу којима и Југославија (1972. године). Та конвенција представља потврду даљег напретка билатералне међународне интервенције у борби против међународног тероризма у ваздушном цивилном саобраћају.

Конвенција о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица под међународном заштитом, укључујући и дипломатске агенте, донета је у Њујорку, 14. децембра 1973. године. Ступила је на снагу 1977, а крајем 1987. године ратификовала је 71 држава, међу којима и Југославија (1978. године). У првом члану Конвенције дефинисане су активности везане за кривично дело узимања талаца, чиме је одређен и домаћај конвенције *ratione materiae*. Тако према чл. 1, став 1, те конвенције дело међународног тероризма узимања талаца чини онај ко „отме или задржи и прети убиством, тешком телесном повредом или даље задржава друго лице да би приморао треће лице, државу, међународну организацију, физичко или правно лице, или више лица, да нешто учине или нешто не учине као изричит или прећутни услов за ослобађање таоца“⁴. После те формулације следе и друга кривична дела, у ставу 2. истог члана, као, на пример покушај да се изведе акт узимања талаца и саучесништво у извршењу или покушају извршења акта узимања талаца. Према члану 2. те конвенције потписнице су обавезне да предузимају мере против починилаца ако је злочин изведен на њиховој територији или у превозном средству; када је претпостављени кривац⁸ држављанин те државе; и ако је злочин изведен против лица које ужива међународну заштиту.

Европска конвенција о сузбијању тероризма донета је у Стразбуру 27. јануара 1977. и отворена за потписивање свим државним чланицама Европског савета. Широка формулација којом се у

⁷ Исто, стр. 114 и 115.

⁸ Према чл. 1, став 2, те Конвенције, израз „*претпостављени кривац*“ односи се на лице за које постоји довољно основних доказа да је извело или припремило извођење једног или више дела превиђених чл. 2. Конвенције (В. Б. Бабовић, *Конвенција о спречавању и кажњавању злочина против међународно заштићених лица*, часопис *Југословенска ревија за међународно право*, бр. 1–3, Београд, 1974. стр. 277).

конвенцији деполитизују акти тероризма донекле је коригована „деполитизацијом“. Наиме, у чл. 5. дато је овлашћење државама да одбију изручење уколико сматрају да је захтев за екстрадицију поднет на основу разних верских, националних или политичких ставова. При томе, може се напоменути да се у активностима терориста лако уочава политичка компонента – да је њихов саставни део.⁹

Међународна конвенција против узимања талаца, донета у Њујорку 17. децембра 1979, ступила је на снагу 1983, а до краја 1987. године ратификовало ју је 45 држава, међу којима и Југославија (1984. године). Том конвенцијом се инкриминише узимање талаца без обзира на то да ли је изведено из политичких или неких других разлога. Конвенција против узимања талаца разликује се од свих које су јој претходиле по томе што је у чл. 9. прецизирано да екстрадиција може бити ускраћена ако држава од које се тражи изручење има основа да верује да је захтев за изручење поднет с намером да се лице прогони или казни на основу његове расе, религије, држављанства, етничког порекла или политичких ставова, те да ће лицу бити учињена штета због неког од тих разлога или због тога што ће надлежној држави бити онемогућено да са лицем комуницира и да му пружи правну заштиту.

Међународна конвенција о спречавању терористичких напада бомбама настала је у Њујорку 15. децембра 1997. године. Њоме је прописан режим универзалне јурисдикције за незакониту и намерну употребу експлозива и других смртоносних материја на јавном месту ради убијања или телесног рањавања људи или наношења велике материјалне штете. Кажњив је и покушај учешћа, организовања или упућивања других да почине такво кажњиво дело. Примена начела универзалне јурисдикције, према чл. 3, искључена је ако је дело почињено на подручју само једне државе, ако су починилац и оштећени држављани те државе, те ако је починилац ухапшен на подручју те државе а ниједна друга држава нема интереса за покретање кривичног поступка.

Међународном конвенцијом о сузбијању финансирања тероризма, која је донета такође у Њујорку, 9. децембра 1999, од држава се захтева предузимање мера спречавања и сузбијања директног и индиректног финансирања терористичких активности од терористичких скупина које се декларишу као каритативне до скупина које су и саме укључене у незаконите активности, као што је трговина дрогом и оружјем. Државе се обавезују да у својим законодавствима за помагаче терористичких организација предвиде конкретне мере према казном грађанском или уравном праву. Конвенцијом се осигуравају и механизми идентификације, замрзавања и одузимања средстава из незаконитих фондова и њихова расподела међу државама чији се крите-

⁹ Будимир Бабовић, *Приручник Р СУП-а Хрватске*, бр. 6/89, стр. 552–562.

рији одређују према конкретном случају. Одређено је да банкарска тајна не може да буде основа за одбијање сарадње међу државама.

Међународна конвенција о спречавању аката нуклеарног тероризма, бр. 59/290, донета је у Њујорку 14. септембра 2005. године.¹⁰

Поред наведених докумената, у намери да допринесе дефинитивном супротстављању савременом тероризму, ОУН донела је и следећа документа о тероризму: Резолуцију бр. 48/122 – Људска права и тероризам, 20. децембра 1993; Резолуцију бр. 47/31 – Разматрање мера које треба предузети, 25. новембра 1992; Резолуцију бр. 46/51 – Мере за елиминисање међународног тероризма, 9. децембра 1991; Резолуцију бр. 42/154 – Разматрање мера које треба предузети, 7. децембра 1987; Резолуцију бр. 42/22 – Декларација о јачању, 7. децембра 1987; Резолуцију бр. 38/130 – Мере за превенцију међународног тероризма, 19. децембра 1983, и Резолуцију бр. 36/109 – Мере за превенцију међународног тероризма, 10. децембра 1981. године.

Савет безбедности је, донео и документа којима се наговештава успешнија борба против међународног тероризма: Резолуцију бр. 1267/1999 – Санкције уведене против Авганистана због пружања уточишта Бин Ладену, 15. октобра 1999; Резолуцију бр. 1269/1999. – Осуда свих дела тероризма, без обзира на мотив, односно на то, кад и ко их је извео, којом се позивају све државе да потпуно примене антитерористичке конвенције које су потписале и да предузму одговарајуће мере – да „откажу уточиште онима који планирају, финансирају и чине терористичке акте, обезбеђујући њихово хапшење, гоњење и екстрадицију“¹¹; Резолуцију бр. 6559 – Строга осуда бомбашких терористичких напада у Најробију и Дар ес Саламу, 7. и 13. августа 1998; Резолуцију број 748 – Спречавање аката међународног тероризма, 13. марта 1992; Резолуцију број 638 – Инциденти са узимањем талаца, 31. јула 1989; Резолуцију број 635 – Последице терористичких дела, 14. јуна 1989; и Резолуцију бр. 579 – Инциденти са узимањем талаца, 18. децембра 1985. године.¹²

Декларацијом 2131, од 21. децембра 1965, Генерална скупштина ОУН наложила је државама да се не смеју мешати у унутрашње послове других држава: „Ниједна држава неће организовати, помагати, подстицати, финансирати, подстрекавати или толерисати субверзивне, терористичке или оружане активности усмерене на насилно

¹⁰ Радослав Гаџиновић, *Тероризам*, „Драслар партнер“, Београд, 2005, стр. 230–232.

¹¹ Пре три деценије, Генерална скупштина ОУН усвојила је ради сузбијања тероризма осам резолуција (18. фебруара 1972, 15. децембра 1976, 16. децембра 1977, 17. децембра 1979, 10 децембра 1981, 19. децембра 1983, 9. децембра 1985, 13. августа 1998, и једну декларацију 9. децембра 1994. године).

¹² Документа су приказана у бази података УН (*United Nations Gopher*), а објављена у *Војном информатору* бр. 4–5/2002.

свргавање режима друге државе, или мешање у грађански сукоб у другој држави“. Таква забрана указује на могућност да држава буде носилац терористичких активности – „држава терорист“. Резолуција СБ УН бр. 1189 од 13. августа 1998. такође обавезује државе да се уздрже од организовања, подстицања, помагања и учествовања у терористичким акцијама против друге државе. Савет безбедности УН донео је и Резолуцију бр. 1373 од 28. септембра 2001, према којој све државе треба да сарађују у борби против тероризма.

Проблеми у имплементацији антитерористичких правних аката

На основу анализе садржаја наведених међународно правних докумената, посебно конвенција и резолуција, може се закључити да је њихова главна карактеристика „елемент иностраности“ – склањање починиоца у иностранство; да је кривично дело произвело ефекте у иностранству; да су жртве страни грађани итд. Тим елементима се ограничава број држава које могу и које би требало да гоне починиоце терористичких дела, а заштита општег међународног добра се остварује акцијом погођених држава.

Значајна карактеристика тих конвенција јесу дефиниције појединих типова кривичних дела које, објективно, немају вредност (*value free*): искључују се елементи тих активности а мотив починиоца се не узима у обзир. На тај начин су конвенцијама обухваћена дела која могу да буду изведена и без стварних терористичких мотива (политички мотив, односно, према проф. Пашанском, *animus terrorandi*, који је, суштинска одредница тероризма). Таквим недореченим дефиницијама се додатно замагљује проблем дефинисања терористичке активности и омогућава наменски, једностран приступ дефинисању терористичке радње, уз опасност да се изведена терористичка активност прогласи криминалном радњом, и обрнуто.

Државе уговорнице су питање кривичног гоњења и кажњавања криваца решиле усвајањем формуле *aut dedere aut adiudicare*. На тај начин задржавају дискреционо право да оцене природу дела и да одлуче да ли да удовоље евентуалном захтеву за екстрадицију или да саме покрену кривични поступак. Антитерористичким конвенцијама није уверљиво сугерисана потреба да оснује међународни суд надлежан за суђење починиоцима одређених типова терористичких радњи, па надлежност за кривично гоњење остаје у ингеренцији држава, којима у многим случајевима није у интересу инкриминисање терористичке активности. Ипак, иако опште карактеристике указују на одређене недостатке (нису потенцирани узроци, мотиви и циљеви терористичке радње), антитерористичким конвенцијама закљученим на глобалном нивоу дат је одређени допринос развоју међународног права у области сузбијања међународног тероризма.

Међународноправним антитерористичким документима ипак се државе прецизно не обавезују на начин борбе против међународног тероризма на глобалном плану, што у наредном периоду треба променити. Нарушавањем система безбедности терористичке скупине угрожавају основна људска права и слободе грађана, што је у супротности са прокламованом политиком и демократским тежњама савременог друштва. Антитерористичке конвенције су, и поред одређених недостатака, израз воље да се дограде национална кривична законодавства и да се у реалним оквирима појача међународна сарадња у кажњавању криваца, као и превентивном деловању у супротстављању терористичким активностима. Међутим, многа међународно-правна акта и документа донесена су након извођења терористичких активности, па се односе на последице, а не на узроке и мотиве као предуслове за дефинисање терористичке радње и примену адекватних, пре свега превентивних, а потом и репресивних мера државе према починиоцима насиља или онима који прете насиљем. Тако се, без обзира на многа антитерористичка правна документа број терористичких напада у свету повећава из године у годину, док је број откритих или онемогућених терориста остао непромењен. Савремени тероризам је у сталној експанзији и поред све организованијег супротстављања међународне заједнице и мера које се предузимају ради његовог сузбијања. Према америчком теоретичару Р. Куперману, интензитет тероризма се годишње повећава за 12–15 одсто.¹³

Главну улогу и одговорност у супротстављању терористичким активностима имају најразвијеније земље света, што је потврђено и на Министарској конференцији о тероризму земаља „Групе 7“ и Руске Федерације у јулу 1996. године у Паризу. Тада је усвојен план, од 25 тачака, који је постао основ стратегије борбе против тероризма на светском нивоу за дужи период. Тим документом су предвиђена три нивоа сарадње на сузбијању савременог тероризма: *основни ниво*, који чине билатерални споразуми земаља о размени информација о тероризму и терористима и методама борбе против тероризма; *регионални* или *континентални ниво*, под којим се подразумевају делатности институција које имају регионални или континентални значај, као што су Савет Европе, Европска унија, (Организација за европску безбедност и сарадњу) (ОЕБС). Организација америчких држава, Организација афричког јединства, Организација земаља југоисточне Азије..., *мултилатерални ниво* – ОУН, Интерпол, НАТО (специјални комитет за борбу против тероризма) итд.¹⁴

Мере објављене 30. јула 1996. обухватају законе и прописе о производњи, трговини, транспорту и извозу ватреног оружја, експлозива

¹³ Радослав Гаћиновић, *исто*, стр. 238.

¹⁴ Опширније: *Војно дело*, 2/97, стр. 151.

и других настрада, ревизије и додатке антитерористичким законима појединих држава, приступање међународним конвенцијама и протоколима који се односе на борбу против тероризма до 2000. године, постизање споразума и договора о међународној помоћи у истрагама и прикупљању доказа, изручивање, поштовање конвенција о терористичким акцијама (посебно бомбашким нападима у међународном цивилном ваздухопловству), потврђивање ратификовања Конвенције о биолошком оружју, као и мере за регулисање промета финансијских средстава намењених терористичким организацијама.

Закључак

Наведена међународноправна документа нису послужила ни као превентивна мера у одвраћању терориста од извођења намераване радње. Напротив, после доношења тих докумената терористи су извели најбруталнију терористичку активност у дотадашњој историји нападом на симболе америчке војне, политичке и економске моћи 11. септембра 2001. године. Дакле, према постојећем међународноправном оквиру за контролу тероризма могућа је критичка анализа са неколико аспеката:

– прво, на основу дефиниција тероризма тешко се може процени-ти шта је предмет криминализације;¹⁵

– друго, према постојећем правном оквиру, у конвенцијама је предност дата деловању националних тела, тј. онемогућена је екстериторијална јурисдикција. Дакле, ако држава одлучи да не изручи појединце или групе оптужене за дела у другој држави, држава која их тражи не може остварити циљ јер држави која одбије изручење не прете конкретне последице;

– треће, због општости, државе имају неоправдано велику слободу у интерпретацији и примени конвенција;

– четврто, проблематично подручје су права.

Очигледно, јачање глобалног правног оквира за борбу против тероризма неће у будућности бити лако и једноставно: зависиће од осигурања легитимитета међународног поретка и односа према неправди. У следећој деценији улагаће се стални напори у изградњу међународноправног оквира за дефинисање правила и норми у борби против политички мотивисаног насиља. Ти ће напори бити под утицајем глобализације и питања која она покреће, попут националног самоодређења, развоја демократије и државног монопола над средствима

---

¹⁵ „Тероризам је организована примена насиља или претња насиљем од стране политички мотивисаних извршилаца, који су одлучни да кроз страх, зебњу, дефетизам и панику намећу своју вољу органима власти и грађанима“ (др Радослав Гађиновић, *исто*, стр. 60).

ма принуде.¹⁶ Такође, без обзира на напоре ОУН у доношењу наведених правних докумената, још увек нема општеприхватљиве дефиниције тероризма. То је и највећа сметња у операционализацији међународноправних докумената у борби против савременог тероризма. За непостојање општеприхватљиве дефиниције тероризма има више разлога а посебно су значајни следећи:

а) појава бројних некомпетентних појединаца који се проглашавају експертима за теоретско тумачење савременог тероризма и који су, због атрактивности те појаве, упали у „лабиринте“ из којих их само повремено на површину избацује политика, чији су подобни и навини поданици;

б) двоструки стандарди великих сила, посебно Америке и Велике Британије, о појмовном одређењу и дефинисању тероризма. Наиме, они исте догађаје тумаче различито, зависно од својих тренутних политичких интереса, што је и највећи проблем за отпочињање дефинитивне свеобухватне међународне антитерористичке активности како би се тероризам у 21. веку макар држао под контролом;

в) дефинисање тероризма по наређењу – свако ко поседује политичку моћ да дефинише „леgitимитет“ има и моћ да дефинише тероризам. На пример, у Америци постоје различите дефиниције тероризма у Стејт департменту, Еф-Би-Ају, Тиму председника Америке, Министарству одбране САД, Обавештајној агенцији Министарства одбране, Цији... Међутим, с обзиром на манифестације савременог тероризма, прихватљива је следећа дефиниција: „Тероризам је организована примена насиља или претња насиљем од стране политички мотивисаних извршилаца који су одлучни да кроз страх, зебњу, дефетизам и панику намећу своју вољу органима власти и грађанима“.¹⁷

У савременим друштвима у којима капитал има значајну улогу неминовно се гради систем вредности према богатству, при чему се често занемарују основне људске вредности, укључујући основна људска права просечног човека – грађанина, па је један од основних подстицаја савременог тероризма врхунска неправда. Један од најважнијих, а вероватно и пресудни елемент од којег зависи будућност тероризма јесте реакција друштва – не само реаговање државних органа, већ понашање јавног мњења.

¹⁶ *Michael Dartnell*, „Правна међумрежа за тероризам: питања глобализације, фрагментације и легитимитета“, у *Тероризам у будућности*, „Голден маркетинг“, Загреб, 2003, стр. 19–21.

¹⁷ Др Радослав Гаћиновић, *исто*, стр. 60.